

30 ՀԱՐԱ

ՄԷՃՄՈՒՄԻ ԱՆԳՄԱՐ

30 ՀԱՐԱ

DIRECTION DU JOURNAL
MEDJMOUA-T-AHBAR
65 Grand'rue de Péra, Taksim, 65

ԱՊՐԵՆԻ ԶԵՆՈՒՄԻ ԴԱՐՈՒՄԸ
Խոսքերի խոսքեր
Թարգմանություն
Մեծագույն Երկրի խոսքեր
Մեծագույն Երկրի խոսքեր

ՉԱՐԵՆԻ ԶԵՆՈՒՄԻ ԴԱՐՈՒՄԸ
Խոսքերի խոսքեր
Թարգմանություն
Մեծագույն Երկրի խոսքեր
Մեծագույն Երկրի խոսքեր

مجموعه اخبار
مک اوغلی تقسیم حادسی نوسم و

ՄԷՎ ԵՐԿՈՒ ԽՈՍԷ

ՆՈՐԵՆՍԱՅ ԵՄԻՍԿՈՊՈՆՆԵՐՈՒՆ

Այս եւս Թերզեան Կաթողիկոսն Ձեզ-
մով յաղթանակն տարաւ անկրօն ժողո-
վորդի մը վրայ, որ զայն հովուելու,
վարկուռ ուխտն բերք Դուք, վստահելով
ամենքդ ալ Ձեր անհատական կարողու-
թեանց վրայ, ի փոխարէն ստանալով եւ
պիսկոպոսական իշխանութիւնը:

Բայց ինչի երեւցող տարօրինակ պա-
րազան պարզեմ հոս այս սիւնակներուն
մէջ: Ընդունելով պահ մը որ Ընդհ. Կա-
թողիկէ Եկեղեցւոյ մէջ ի գործածութեան
եղող եպիսկոպոսական ընտրութեան սո-
վորական եղանակն — այսինքն Ս. Գա-
նանայապետին կողմանէ անկախաբար եւ-
ղած ընտրութիւնը — մեր մէջն ալ գոր-
ծադրուեց, արդեօք Ձեր այդ 9-10 ան
ձերուն մէջն պիտի չգտնուէ՞ր մին որ
ինքզինքն տկար, անկարող եւ անբնու-
նակ համարելով չստանձնէր եւ չհամա-
կերպէր: «Որ կարողն է տանել տարցի»
ըստ անտարանական խօսքին պէս կ'ը-
սէր թէ Թերզեանի ցուցակին ամբողջու-
մէջ կը հաւանի Բորաքականտան եւ կը հաս-
տատէ Ս. Գանանայապետն, վստահ ըլլա-
լով որ, ոչ մէկն պիտի մերժէ այդ եկե-
ղեցական բարձրաստիճանն պաշտօնն որ
լրումն քանանայութեան է:

Այս խորհրդածութեան սա երեք հե-
տեւորութիւններն կը հանեմ. 1. Կամ այն
է որ Թերզեան Կաթողիկոսն, զՁեզ ա-
մենքդ ալ ներքուստ եւ արտաքուստ լաւ
ճանչցած ըլլալով յանձնարարած է Բո-
րաքականտանին, 2. Կամ այն է որ Դուք
ամբողջովին քաջութիւն չունեցաք մեր
Ժուլ. նման օրինակ ծանր պաշտօնն եւ պա-
տարանականութիւնը, 3. Եւ կամ այն է
որ անհատական ամենքդ ալ դարանակալ
կը սպասէք այդպիսի առթիւ մը որ պը-
տակէր Ձեր օժանդակութիւնը:

Ա. Թերզեան Կաթողիկոսն զՁեզ լաւ
ճանչցած կրնայ ըլլալ, եւ պէտք էր ալ
ճանչցած ըլլար զՁեզ. Ս. Գանուն յանձ-
նարարելէ առաջ: Քանի որ այսօր Թեր-
զեան, իւր դիրքն, — որ իւր տկար վար-
կապետութեամբ ժողովուրդին առջեւ
խաղաղած է որ չուզէր վերջն Պատրիարք
ճանչնալ — պէտք ունի ապահովելու Ձեր
անհատական եւ հաւաքական օժանդակու-
թեան, պէտք է նախապէս զՁեզ ճանչ-
ցած ըլլալ եւ կամ հաստատ գրաւական
ներ ստացած ըլլալ Ձեզմէ իւր ընելիքին,
գրելիքին եւ խօսելիքին գէժ չքողոքելու,
չըմբոստանալու համար: Եւ ես կը վախ-
նամ որ Ձեր եպիսկոպոսական անբնու-
նակ պատուութեան ծախսած ըլլալ
Թերզեանի փայլուն օսկիներուն, եւ այսօր
ի Հոսմ ունեցած առանձնաշնորհաւ դիր-
քին, եւ մնաք Դուք պարզ կամակատար-
ներ, հոգ, հնազանդ եւ կոյր, նետելով
Ձեր պատասխանատուութեան բաժինն ալ
անոր վրայ եւ ապա քաջութիւն անկիւն
մը՝ փնտռելով Ձեր հանգարտի քանանա-
յական մթնոլորտը:

Բ. Ձեր նմանօրինակ պաշտօն մը չըս-
տանձնելու համար ունեցած տկարութիւնն,
զիս իմ խորհրդածութեանս մէջ քիչ
մ'աւելի խորհրդ կը տանի: Արդեօք Դուք

«որ կարողն է տանել տարցի» աւետա-
րանական ճշմարտութիւնն մէջ բերելով Ս.
Գանանայապետէն թախանձէիք թէ մենք
ի վիճակի չենք տոյն ծանր պաշտօնն կրնու-
մեր ուսերուն վրայ, արդեօք կ'ըսեմ, Ս.
Հայրը բռնի կերպով զՁեզ ձեռնադրելով
պիտի տար, եւ երբ Դուք Ձեր մէջն կը
զգայիք այս տկարութիւնն, ինչու քա-
ջութիւն չունեցաք մերժելու քան ըն.
դունելու: Կոչումն իշխանութիւն մը չի
կրնար տալ, կոչումն ստատածային է եւ
երբ ես իս կոչում չեմ զգար, օ՜վ կրնայ
զիս քանձնալ, եպիսկոպոս եւ կամ կաթո-
ղիկոս ընել, Քանի ալ եղած չեմ որ գիտ-
նամ թէ կոչումն երբ կը ծնի մարդուս
մէջ, բայց իմ այս բարոյական անգիտակ
ցութեանս մէջ չեմ կրնար երեւակայել թէ
կոչումն, հրաժարական տալէն վերջն ալ
կը ծնի եղբ, հաւանաբար ուրիշներու
կերպով իմն բռնի հրամաններուն ներքեւ:
Եւ ես եղած իրողութեանց ցաւելի. զատ
ուրիշ բան չեմ կրնար գտնել:

Գ. Կէտն ինքնին ի յայտ կուգայ թէ
Դուք ամենքդ ալ, իրապէս եպիսկոպո-
սութեան ինկնածուներ եւ բաղձաքողներ
էիք եւ զայս՝ գործելն արդէն ինքնին պար-
զեցին: Հրաժարեցա՞յ, կարող չեմ, չեմ
կրնար տանել անարժանեմ, հիւանդ եմ,
տկար եմ եւն նշանակութիւն չունեցող
եւ խաղաղութիւն խօսքեր են: Իրաւ է թէ
եկեղեցւոյ մէջ մեծաւորներու կողմէն
հնազանդելու պատուէրն կայ, բայց պաշ-
տօնաճաշխուհեան ժամանակ այդ՝ ան-
պայմանօրէն նախադրող իրաւունք ու-
նի համակերպելու եւ կամ ժխտելու, ըս-
տանձնելու եւ կամ մերժելու, ընդունե-
լու եւ կամ հրաժարելու: Ընտրութիւն մը
այն ատեն միայն կը նախադրուի երբ
ընտրողներու ընտրութեան վերջ ընտրեալն
իւր հաւանութիւնը յայտնէ, այսինքն
բացէ ի բաց լոռուին, եւ ցորչափ չընդու-
նի, ընտրութիւնն ապագային կը մնայ:
Ըսել է թէ ընտրելի մը մասին որքան ալ
ամենաբարձր իշխանութեան յանձնարար-
ուի, ընտրեալն անկախ է ինքն իւր մէջ
ընդունելու կամ մերժելու, եւ ցորչափ
հասարակութեան ներկայ տաքնապալի
մէկ պահուն ստանձնեցիք Դուք այդ պաշ-
տօնն, ինքնին գրաւական մըն է թէ՛ ինդ-
րարկու էիք այն իշխանութեան տիրա-
ման եւ զէք բարեկամ կայսեր, վառն զի
այսպիսի բացառիկ կարգադրութիւն մը
եղաւ ուղղակի՝ նուաճելու համար հասա-
րակութեան ի քաղաքականութեան օգին,
որ ըստ Թերզեանէ թարգմանի անկրօնու-
թիւն, անասողածութիւն, հերետիկո-
սութիւն եւ այլն(»):

Բայց ասով հանդերձ եղածն եղած է,
Դուք եպիսկոպոսներ էք առաքելական,
բայց ոչ Միտրալաւ-Առաքնորդներ, որ սոյն
երկու իրարու հակառակող պաշտօններն
ինչպէս պիտի տանիք, ինչպէս չպիտի կը-
րէք Ձեր ուսերուն վրայ, քանի որ անոնք
անբաժան են իրարմէ, մէկ անձի մը վը-
րայ կեդրոնացած ըլլալուն հետեւանօք:

(*) Ընդունելով եւ Լա Գրուա թերթին
խօսքով սոյն ընտրութեանց մասին, կ'ը-
սեն թէ «Անկ անգլաւալան համար միայն Ս.
Գանանայապետն այսպէս՝ տնօրինած է»:
Իրերն պիտի պարզեն ապագային այս
խոստումներու ստուգութիւնը: Թ. Կ. Ն.

Իրաւ է թէ «միտրալալ չլան գրիգորը
հազրոյար» կ'ըսէ առակը եւ թերեւս դի-
ւանագրական ճամբով հաստատուիք
Դուք Ձեր քաղաքական պաշտօնին մէջ ալ,
բայց քանի որ զգտութեան խնձոր մըն
էք, ժողովուրդն դիւրաւ պիտի չկարենայ
կլկլ ալ օրինակ դիւանագրութեան,
որուն երեսն վիճերն անպակաս պիտի
ըլլան:

Բայց ինչի համար ամենէն տարօրինակ
երեւցող պարագան սա է թէ՛ Հոսմ ինչու
մեր մասին վերջնական կարգադրութիւն
մը չընեն, ինքիրն կը ձգտէ եւ իմացա-
ծին լսածին եւ տեղեկացածին համաձայն
առօրեայ կարգադրութիւն մը կ'ընէ. ջրե-
լով եւ հիմնովին ոչնչացնելով նախորդ
որոշում մը որ իր իսկ հրամանովն է, Սեր
80 տարուան գոյութեան մէկ քառորդը
եպիսկոպոսաց ընտրութեան վէճերով ան
ցուցիւնք, բան մը որ զմեզ բարոյապէս եւ
նիւթապէս քայքայեց եւ զմեզ բերաւ գե-
նդմանի եղբայրն ու ժողովուրդն եւ գրեթէ
մեռեալ վիճակի մէջ, եւ հազիւ 30 տարի
չբարձրած նոյնն է որ կը կրկնուի, թէեւ
այսօր հասարակութիւնն նախկին բարոյա-
կան օւժն ու կորովն չունի, ինկած է
նիւթական անձկութեան մէջ, բայց եւ այն-
պէս ժամանակն յարմար չէր այսպիսի գոր-
ծի մը ձեռնարկութեան այնպիսի ատեն
մը, որ զմեզ յիշապատող ուրիշ ճիւղերուն
հայ ազգերն ինքնապաշտպանման ամէն
միջոցներն ձեռք առած, կ'աշխատին ի-
րենց գոյութեան պահպանման, իրենց
աւանդութեանց փարած: Այն ատենուան
դրամի եւ բարոյական ուժին դէմ այսօր
կայ ազատ խօսելու օւժն որ եթէ տնոնց
չափ ազդեցիկ չլլայ, գոնէ անոնցմէ ոչ
նաւազ արդիւնաւոր կ'ըլլայ:

Արեւմտեքի մէջ, եւ կամ աւելի ճիշտ
Հատին եկեղեցւոյ մէջ կանոն կայ եղբ
որ Ս. Գանանայապետն ինքն կ'անուանէ
եպիսկոպոսներն, միջոցաւ մեր մէջ ժո-
ղովրդեան վկայութեան վրայ մեր Սի-
նոդն այդ անուանումն կ'ընէ եղբ, ասոր
մէջ ինչ բան կայ խաչելի որ 20-30
տարին անգամ մը կը փոխուի: Զմուռ-
նանք ինչու նաեւ թէ թմաւական եպիսկո-
պոսներու մասին անուանումն առաջ
կարգ մը ձեւակերպութիւններ կան վա-
տիկանի եւ այդ թմին կաթողիկէ տէրու
թեան միջեւ որ մասնաւոր Գոնգորայով
մը հաստատուած է, եւ որուն տրամադ-
բութեանն ոչ մին եւ ոչ միւսն կր խուսա-
փի: Աւստրիոյ, Գաղղիոյ, Սպանիոյ եւ
այլ կաթողիկէ տէրութեանց ժողովուրդն
որքան չի մասնակցիր եպիսկոպոսներու
ընտրութեան, բայց այդ իւր իրաւունքն,
իւր պետութիւնն կը գործադրէ: Մինչ
դեռ մենք իսլամ պետութեան մը քաղա-
քացիներն ըլլալով, պետութիւնն իբր ոչ-
քրիստոնեայ իւր այդ իրաւունքն թողու-
ցած է իւր քրիստոնեայ ժողովուրդի, ո-
րոնք տէրութեան տալէն քաղաքական
հանգամանք մ'աւելն, այսինքն Պիտաքա-
ւոր Պատրիարք մը, եւ այսպիսի ակնհեւ
իրողութիւն մը ալլապէս մեկնել, իրաւ
խելքս չհասնիր: Ուրիշ ինքզինքն է թէ այս
կամ այն կերպ ընտրութիւն մը որքան
արդիւնաւոր եղած է եւ կամ կ'ըլլայ, այս
ալ Դուք ցոյց պիտի տաք, իբր ուղղակի
եկեղեցւոյ իշխանութեան ընտրեալներ
քանի որ ժողովրդական ընտրութեանց

մէջ յաջող արդիւնք մը չունեցանք, ճը-
մարտն խօսելով: Այս մասին ուրիշ առ-
թիւ պիտի խօսիմ:

Բայց ինչ ձեւի տակ որ եղած ըլլայ,
եւ օրինաւոր չեմ գտնիր անդօրն գործել
տալ. քաջաբերութիւնն հզօրն զարնե-
լուն մէջն է: Թ. Կ. Նիկողոսեան

ՂԱՐԻՊ ՊԻՐ ԹԷՆԱԳՈՒՋ

ԵԱՍՈՏ

ՏԻԿԷՐ ՊԻՐ ՍՈՒԱՍՄԱ

Երեւոյթ. ժողովըն միւլաքերթիւնը
թաղաքի իտէնիւրին խաթրուարտա օլ-
մագ կէրէք սիր քի, Նիգամմամէ Լաիհա-
սընը թանգիմ իտէնիւր. Էրմէնի-գաթօ-
լիք Բաթրիգլիկիւնին հիւքիւմէթիւն թիվ-
սի իթմէք արզուսըլա. հիւ օլմագսա պո-
հիւքիւմէթիւն սիլահիյէթի քուհանիյէթիւն
միւլալիք Օսմանիէ՝ խարիճիւտէ մուկիմ
Էրմէնի-գաթօլիքիւնէ տախի չուսուլի
օլմագ հագգընտա մէղքիւր Լաիհայը Նի-
գամիւտէ պիր մատաէ վագ իթմիլ, վէ
Սէհիւտէ պոսըն միւլաքերթիւն Լանա-
սընտա, պազը ազալար մէղքիւր ֆիքրի
եւսոտ արզուլը իթիգալ իյէթիւլէր իտի:
Լաքին պիլիթիւթիւն օլ վագըթ պու-
նա մուկալիթ օլաւ թերզեան է քի. վէ
պազը քուհանի-երեւոյթիւսանլար, պու-
պապտէ նէ՝ գատար կիւրլուլիւն չըգաթ-
աըլար. տալթա օ մատալի եւագան գո-
միւսիւն ազալարը վէ իթիգալ իտէն Երես-
փոխանլար, սայքի Գիլիսէ իլիւտէ հեր-
ձուած չըգաթերթար, Գիլիսէ, Բաքա-
լըղա պարը հարէթթ իտիւրթարը
կիպի աիւրլիւ տիւրլիւ թէարուգաթա
ուղարտալար: Նիհայէթ մատալի մէղ-
քիւրէնի իլդասըլա ֆիքրիւրէր քուսը
սիւքիւն իթմիլ տիր:

Երմէնի տէրսիւթի Բոստա ազտ օլը-
նան Սիւսդ մէղքիւնէ քի. պոսնա Լէմպէրկ
Էրմէնի-գաթօլիք սէրթիւք օլմագ Մոնս.
Թէթթօրվիլ Բաքա հաղթիլիւրինէ Էրմէնի
րիւտաթ իտիւրթարը, Լարիպ տէլիլ մի.
Լէպէրկ իլդապիսկոպոսը Լարպալա, ազա-
րուտան տողու Բաքալըղին իտարէ սիւնէ
թապի օլմագը, պիլիթ Կաթողիկոսըն հո-
գեւոր իշխանութիւնընը թանմատողը,
Նուիրապետութիւնընը ապախի պու-
լընմատողը, օնընա պիլիթ արմաղաւա
միւնասիլաթը ճիւսանիլէ տէլիլ, քուհա-
նիլի պիլի իտաթըրա կէթիլմէք իտիւսա-
լըլաղը հալտէ, պու կիւն, նասըլ Էրմէ-
նի. եպիսկոպոսարընտան միւլէթէք պիր
ժողովալ րիւտաթ իտիւրթար, եւսոտ նախա-
գահըք տէլիլ տէ ատէնպետիլք իտէպի-
լիւր, նասըլ Եարգըն իյէթիւն, հաթթա
եպիսկոպոսար ինթիսապընա միւտախէ-
լէ իտէպիլիպ, միլլէթէ նիգամմամէ եւաթ-
մանա գալթըրան պիր Էրմէնի մէղքիւնտէ
ազա սըֆաթըլա պուլընտէթ:

Վագաւ միւլաթիլ Սըքըն՝ ճէմատթը-
մըղ տալմագը լէհիւտէ օլմագը իշիլիլիւր
քի, էկէր սահիլ իտէ, պոսնտան տողալը
քէնտիլիլէ միլլէթէ իտէնիլ Էրմէնի
լաքին նիգամմամէ լաիհասընը միւլաք-
քէթիւնտէ Բաքալար զիւտաթ Գաթօլիք
կէթիւնէն թերզեան է քի. իլէ պազը քու-
հանիլիլիլիլ իտալարը մուհիպիւնէ,
Էրմէնի-գաթօլիք Նուիրապետութիւնընա
տախիլ օլմագան պիր սէրթիւք օլմագըն էր

10

